

SLAPEN BOVEN DE VLEERMUIZEN

Rogier Lange

Nadat het niet op tijd gelukt was een geschikte kamplocatie voor een zomerkamp in Bulgarije te vinden, streek de Veldwerkgroep voor het eerst neer in Italië. Dankzij contacten met Dino Scaravelli, directeur van het plaatselijke museum en natuurreservaat en betrokken bij talloze onderzoeksprojecten, onder andere van de universiteit van Bologna, maar bovenal kenner van de lokale flora en fauna, werd een prima kampplek gevonden: het Castello di Onferno, op circa 30 kilometer ten zuidoosten van Rimini in het noordoosten van Italië.

We verbleven in een gloednieuw groepsverblijf op een rotsplateautje met fraai uitzicht op de heuvelachtige omgeving. Op 25 meter afstand bevond zich het restaurant, waar we smakelijk ontbeten en dineerden. Iets lager op de heuvel bevindt zich een museum waar voorna-

melijk de geologie en de lokale fauna belicht worden. Bij de fauna hebben de vleermuizen een prominente plaats en dat is niet toevallig: in de grot die recht onder de heuvel ligt, bevindt zich een groep van minstens 3000 vleermuizen. Er worden regelmatig groepen rondgeleid.

Aan het kamp werd deelgenomen door 22 deelnemers, waaronder 2 Noren en een Belg. De organisatie liep gesmeerd en dankzij een goede taakverdeling werden alle waarnemingen dagelijks op kaarten en formulieren genoteerd en werd zowel voor de meegebrachte levende dieren als de overige vondsten goed gezorgd. Als gevolg van de extreme warmte (temperaturen tussen de 30°C en 40°C) lag het activiteitsniveau overdag vrij laag. Desalniettemin waren er dagelijks groepjes mensen op pad, die 's avonds terugkwamen met leuke verhalen en waarnemingen.

Vaste onderdelen

Zoals gebruikelijk bestonden de vaste onderdelen van de kampactiviteiten uit het controleren van de uitgezette vallen, het waarnemen van vleermuizen met bat-detectors en het uitpluizen van braakballen. De kampdeelnemers waren vooraf ingedeeld in groepjes, die elk 24 uur verantwoordelijk waren voor de vallencontroles, het zoeken van vleermuisverblijfplaatsen in de vroege ochtend, corvee en boodschappen. Deze

Onze kamplocatie. Foto: Rogier Lange

Sommigen hadden het geluk een stekelvarken te zien. Anderen moesten het doen met alleen de stekels. Foto: Rogier Lange

formule zorgt ervoor dat iedereen slechts op 1 dag 'verplichtingen' heeft en de overige dagen vrij kan besteden aan andere activiteiten. Deze bestonden onder andere uit het bezoeken van kerkzolders en verlaten gebouwen om vleermuizen waar te nemen of braakballen te zoeken. Dankzij brieven in het Italiaans,

Ook werd op het zomerkamp Savii's dwergvleermuis gevangen. Foto: Kamiel Spoelstra

opgesteld door Dino Scaravelli en voorzien van officiële stempels, konden we in veel gebouwen naar binnen, wat anders veel moeilijker of onmogelijk zou zijn geweest. Verder werd aandacht besteed aan het waarnemen van andere diergroepen, zoals vogels, reptielen, amfibieën en insecten en natuurlijk het eten van Italiaans ijs. Het lekkerste ijs was volgens velen te vinden in de nabijgelegen minirepubliek San Marino.

Resultaten

De vangstresultaten in de live-traps en de pitfalls vielen tegen, hoewel dit te verwachten was in dit seizoen. Op eerdere kampen in zuidelijke streken was dit ook altijd het geval. De enige leuke soort in de live-traps was de tuinspitsmuis, waarvan 28 vangsten werden gedaan, waarvan 18 hervangsten. Het gemis aan kleine zoogdieren in de vallen werd gecompenseerd door het verzamelen en pluizen van vele braakballenpartijen van steenuil, kerkuil, bosuil en torenvalk. Er zijn veel leuke soorten gedetermineerd, waaronder Italiaanse bosspitsmuis, de al genoemde tuinspitsmuis, veldspitsmuis, wimper-

Braakballen pluisen hoort er ook bij. Foto: Rogier Lange

spitsmuis, waterspitsmuis, Savi's woelmuis, hazelmuis en relmuis. In een marterkeutel werden resten van een Schreibers vleermuis aangetroffen!

Een van de hoogtepunten bij de vleermuizen bevond zich dichtbij, ca. 75 meter loodrecht onder het kampgebouw: de grote groep vleermuizen, voornamelijk bestaande uit Schreibers vleermuizen en daarnaast kleinere aantallen grote hoefijzerneuzen, paarse hoefijzerneuzen, kleine hoefijzerneuzen en vale vleermuizen. Het bezoek aan de grot en het 's avonds zien uitvliegen van de vleermuizen was spectaculair. Op een avond werd getracht inzicht te verkrijgen in de vliegroutes die de vleermuizen gebruiken op weg naar hun foerageergebieden. Hierbij werd vastgesteld dat de Schreibers vleermuizen vooral langs landschapselementen vliegen, met grote snelheid en op circa 1 meter hoogte.

Op de bat-detector werden naast de al genoemde soorten onder andere veel Savi's dwergvleermuizen en Kuhls dwergvleermuizen waargenomen. Van de laatste soort werd een aantal verblijfplaatsen opgespoord, onder andere twee in holle palen voor telefoonlijnen! Het was nog niet eerder ontdekt dat vleermuizen van deze palen gebruikmaken. In de mistnetten werden niet veel vangsten gedaan; erg leuk was een vangst van een ingekorven vleermuis, die verder niet is waargenomen. Daarnaast werden een Savi's dwergvleermuis en een Schreibers vleermuis gevangen.

Er werden allerhande losse zoogdierwaarnemingen gedaan. Speciaal waren de vondsten van stekels van stekelvarkens. Groot was de vreugde van een groepje vleermuistellers (en de jaloezie bij de overige kampdeelnemers), toen ze op de terugweg in het veld van dichtbij een stekelvarken konden bewonderen!

Op de excursies werden buiten zoogdieren tal van andere diersoorten waargenomen, zoals vele soorten vlinders en libellen, cirlgors, hop, nachtzwaluw, grauwe kiekendief, dwergooruil, steenuil en bosuil, en in de grot grotten sprinkhanen en grotten spinnen.

Tot slot

Op de laatste avond werden we uitgenodigd door de burgemeester van Gemmano, waar Onferno onder valt, voor een overheerlijke maaltijd met live muziek en fraai uitzicht op de volle maan en de duizenden lichtjes van de kuststreek rond Rimini. Hier werd reeds uitvoerig nagepraat over het hete, maar geslaagde kamp en werd Dino bedankt voor zijn gastvrijheid. Het kamp heeft veel nieuwe resultaten opgeleverd die de waarde van 'zijn' natuurreservaat helpen aantonen. 🐾

Rogier Lange
Van Marnixlaan 78, 3818 VD,
Amersfoort